

Лабораторна робота №3 - Розгалуження

Мета роботи: отримання практичних навичок з розробки програм, що реалізують алгоритми з розгалуженням.

До цього ми розглядали ситуації, коли обчислення результату функцій відбувалося без розгляду варіантів. Це можливий, але порівняно рідкісний випадок в програмуванні. Існує дуже багато завдань, де доводиться розглядати різні варіанти, і для цієї мети у мовах програмування існують конструкції *розгалуження*.

Максимум з двох

У якості простого прикладу розглянемо функцію, результат якої дорівнює найбільшому з її параметрів.

```
fun max(m: Int, n: Int) = if (m > n) m else n
```

KOTLIN

Тут **if..else** — *оператор* або *конструкція* розгалуження, перекладається з англійської як **якщо..інакше**. Після ключового слова **if** в дужках іде *умова* розгалуження $m > n$. Якщо умова *істинна*, в якості результату використовується вираз одразу за умовою розгалуження, в даному випадку m . Якщо ж умова *хибна*, використовується вираз після ключового слова **else**, в даному випадку n . Конструкцію можна прочитати як "Якщо $m > n$, (то) m , інакше n ". Функція `max`, аналогічна наведеній, існує в стандартній бібліотеці мови Kotlin.

Кількість коренів квадратного рівняння

Розглянемо більш складний приклад. Наступна функція обчислює *кількість* коренів квадратного рівняння

$$ax^2 + bx + c = 0$$

Нагадаємо, що квадратне рівняння має два корні, якщо його дискримінант більше 0, один корінь, якщо дискримінант дорівнює 0, і ноль коренів в іншому випадку. Для реалізації цього алгоритму слід спочатку розрахувати дискримінант, а потім застосувати конструкцію **if..else**. Функція мовою Kotlin може бути записана так:

```
fun quadraticRootNumber(a: Double, b: Double, c: Double): Int {  
    // Застосовуємо готову функцію з попередньої роботи  
    val d = discriminant(a, b, c)  
    // Для порівняння на рівність застосовуємо ==  
    return if (d > 0.0) 2 else if (d == 0.0) 1 else 0  
}
```

KOTLIN

Тут ми застосували запис функції у вигляді блоку та використали проміжну змінну `d`. Останній рядок функції читається як "повернути: якщо $d > 0.0$, (то) 2, інакше, якщо $d = 0.0$, (то) 1, інакше 0". Зверніть увагу на можливість так званого "каскадного" запису конструкції **if..else** у вигляді **if..else if..else if..else if..else** (з необмеженою кількістю проміжних елементів).

Операції порівняння

В обох прикладах в умовах ми використовували *операції порівняння*. Таких операцій є вісім:

- > Строго більше;
- >= Більше або дорівнює, аналог математичного \geq
- < Строго менше;
- <= менше або дорівнює, аналог математичного \leq
- x in $a..b$ - `x` належить інтервалу від a до b , аналог математичного $a \leq x \leq b$;
- $x!$ in $a..b$ - `x` НЕ належить інтервалу від a до b ;
- != Не дорівнює, аналог математичного \neq
- == дорівнює (використовується два знака рівності, щоб не плутати дану операцію з ініціалізацією / обчисленням результату =).

Операції == та != в Kotlin застосовні для порівняння аргументів довільних типів. Зокрема, дозволяється порівнювати на рівність рядки - вони рівні, якщо мають рівну довжину, і відповідні їх символи збігаються: "abc" != "cba".

Решта операції застосовні тільки в тому випадку, якщо для аргументів визначена спеціальна функція порівняння compareTo - детальніше така функція розглядатиметься у наступних роботах. Наразі, нам доведеться застосовувати їх тільки для числових типів.

Математично, результат всіх операцій порівняння належить до типу Boolean, що має рівно два можливих значення: **true**, **false**.

Таблична форма розгалужень (when)

Каскадний запис **if..else if..else** часто можна представити більш витончено в табличній формі, використовуючи конструкцію **when** (коли). Для прикладу quadraticRootNumber це робиться так:

```
fun quadraticRootNumber(a: Double, b: Double, c: Double): Int {  
    // Застосовуємо готову функцію з попередньої роботи  
    val d = discriminant(a, b, c)  
    // Для порівняння на рівність застосовуємо ==  
    return when {  
        d > 0.0 -> 2  
        d == 0.0 -> 1  
        else -> 0  
    }  
}
```

KOTLIN

Конструкція **when** складається з послдовності **записів** вигляду умова -> результат. В останньому запису умова замінюється на ключове слово **else** (інакше).

Частий випадок застосування **when** — ситуація, коли один й той самий вираз необхідно послдовно порівняти на рівність з кількома іншими. Для прикладу, розглянемо задачу формування словесної нотації для оцінки. Згідно існуючих домовленостей, оцінка "5" записується як "відмінно", "4" як "добре", "3" як "задовільно" і "2" як "незадовільно". Представимо подібне перетворення у вигляді функції мовою Kotlin, використовуючи **when**:

```

fun gradeNotation(grade: Int): String = when (grade) {
    5 -> "відмінно"
    4 -> "добре"
    3 -> "задовільно"
    2 -> "незадовільно"
    else -> "неіснуюча оцінка $grade"
}

```

Ця функція приймає на вхід цілочисельну оцінку (`grade`) та формує на виході відповідний до неї рядок. Рядки в Kotlin мають тип `String` та записуються у подвійних лапках.

Для перевірки можливого значення `grade` ми використовуємо конструкцію `when (grade)`, в якій воно послідовно порівнюється з 5, 4, 3 та 2. Зверніть увагу, що в нашому запису **when** є ще і п'ятий випадок (`else`). Його присутність необхідна, оскільки функція повинна знати, який результат їй треба повертати на вихід, для будь-якого припустимого значення входу (в даному випадку це тип `Int` з його діапазоном допустимих значень). Строго кажучи, гілка **else** тут відповідає помилковій ситуації, яка може передбачати спеціальне опрацювання—но про це пізніше. В функції `gradeNotation` в такій ситуації ми формуємо рядок "неіснуюча оцінка", дописуючи до неї значення переданої оцінки, наприклад: "неіснуюча оцінка 0".

Логічні функції та операції

Умова в операторі **if** часто, в свою чергу обчислюється за допомогою функції з результатом типу `Boolean`. Нехай, наприклад, є коло на площині з центром в точці (x_0, y_0) і радіусом r , а також точка на площині з координатами (x, y) . Необхідно визначити, чи лежить точка всередині кола. Особливість даного завдання в тому, що у нього є тільки дві відповіді: ТАК чи НІ, або, більш формально, ІСТИННО (`true`) або ХИБНЕ (`false`).

Для вирішення даного завдання необхідно скористатися нерівністю кола:

$$(x - x_0)^2 + (y - y_0)^2 \leq r^2$$

Якщо точка (x, y) задовольняє цій нерівності, то вона лежить всередині кола, якщо ж ні, то вона знаходиться зовні. Функція дуже проста і записується так:

```

fun pointInsideCircle(x: Double, y: Double, x0: Double, y0: Double, r: Double) =
    sqrt(x - x0) + sqrt(y - y0) <= sqrt(r)

```

Тут знову використовується функція `sqrt` з попередньої роботи для обчислення квадратів чисел. Тип результату функції `pointInsideCircle` — `Boolean`. При написанні тестових функцій для неї зручно використовувати готові функції `assertTrue` і `assertFalse`, наприклад:

```

@Test
fun pointInsideCircle() {
    // (1, 1) inside circle: center = (0, 0), r = 2
    assertTrue(pointInsideCircle(1.0, 1.0, 0.0, 0.0, 2.0))
    // (2, 2) NOT inside circle: center = (0, 0), r = 2
    assertFalse(pointInsideCircle(2.0, 2.0, 0.0, 0.0, 2.0))
}

```

Обидві функції мають один параметр типу `Boolean`. `assertTrue` (перевірити на істину) призводить до невдалого результату тесту, якщо її аргумент дорівнює **false**, та продовжує виконання тесту, якщо він дорівнює **true**. `assertFalse` (перевірити на хибність) працює з точністю до навпаки.

Функцію `pointInsideCircle`, в свою чергу можна використовувати для розв'язання більш складних задач. Наприклад, умова приналежності точки **перетину** або **об'єднанню** двох кіл може виглядати так:

KOTLIN

```
// Фрагмент програми...
val x = 0.5
val y = 0.5
// Перетин: логічне І
if (pointInsideCircle(x, y, 0.0, 0.0, 1.0) && pointInsideCircle(x, y, 1.0, 1.0, 1.0)) {
    //...
}
// Об'єднання: логічне АБО
if (pointInsideCircle(x, y, 0.0, 0.0, 1.0) || pointInsideCircle(x, y, 1.0, 1.0, 1.0)) {
    //...
}
// Не належить
if (!pointInsideCircle(x, y, 0.0, 0.0, 1.0)) {
    //...
}
```

В цьому прикладі використовуються логічні *операції*:

- `&&` — логічне І, результат дорівнює **true**, якщо ОБИДВА аргументи **true**
- `||` — логічне АБО, результат дорівнює **true**, якщо ХОЧА Б ОДИН з аргументів дорівнює **true**
- `!` — логічне НЕ, результат дорівнює **true**, якщо аргумент **false**

Завдання

Завдання 3.1

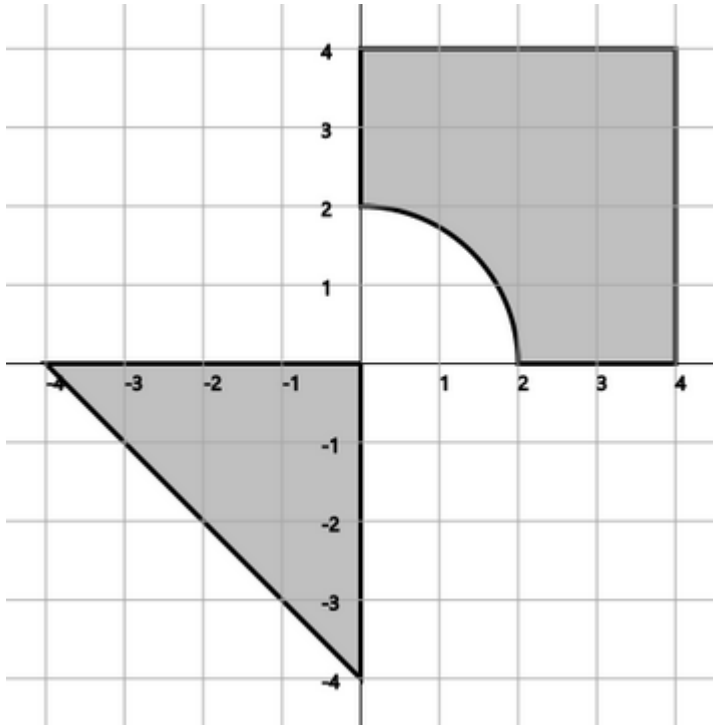
Представити математичний запис фрагмента програми та обчислити значення змінної X після його виконання. Позначення: n – номер варіанту.

Варіант	Фрагмент	Варіант	Фрагмент
1-2	<pre>val t = 17 * n var x = t if (t < 10 t > 30) x = 3 else if (t <= 20) x = 0</pre>	3-4	<pre>val t = n var x = 0 if (t < 0) x = -t else x = t</pre>
5-6	<pre>val a = n val b = 13 val c = 12 var x = a if (x < b) x = b if (x < c) x = c</pre>	7-8	<pre>val a = n val b = 17 val c = 18 var x = a if (b < x) x = b if (c < x) x = c</pre>
9-10	<pre>val t = n var x = 0 if (t > 10) x = t * t - n if (t < 10) x = t</pre>	11-12	<pre>val t = n var x = t % 4 if (t > 1 && t < 3) x = t if (t <= 1) x = 1</pre>
13-14	<pre>val t = n var x = t if (t > 0 && t < 10) x = 1 if (t >= 0) x = 1 / (exp(t) - 1)</pre>	15-16	<pre>var x = -7 val t = x.pow(n) if (t > 0) x = t.pow(1.0 / 3) else x = t * t * t</pre>

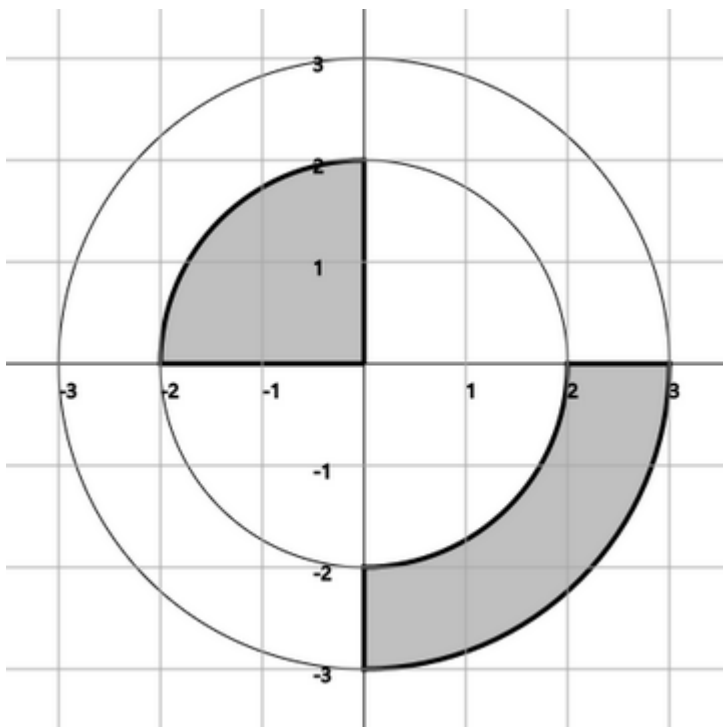
Завдання 3.2

Написати функцію, що виводить на екран значення **true**, якщо точка A з координатами x, y належить до заштрихованої області, та **false** в іншому випадку.

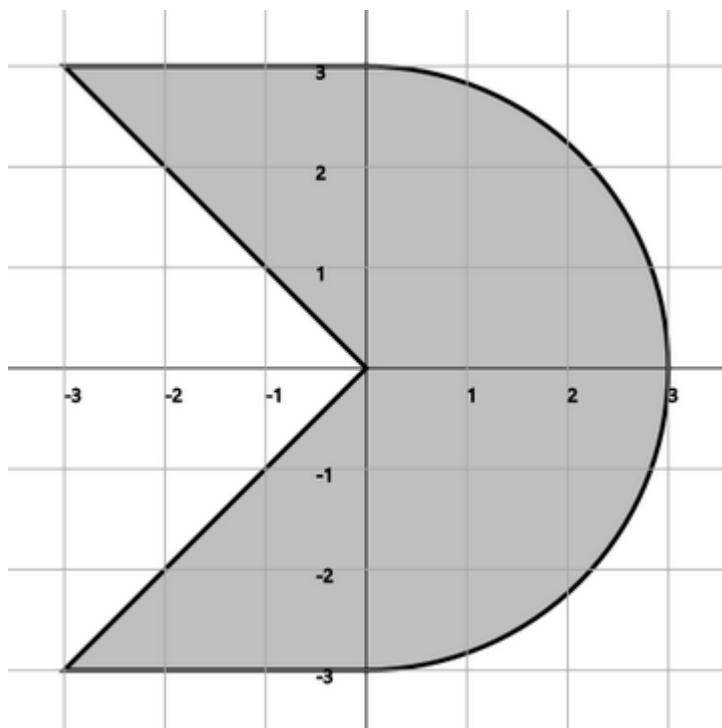
Варіант 1

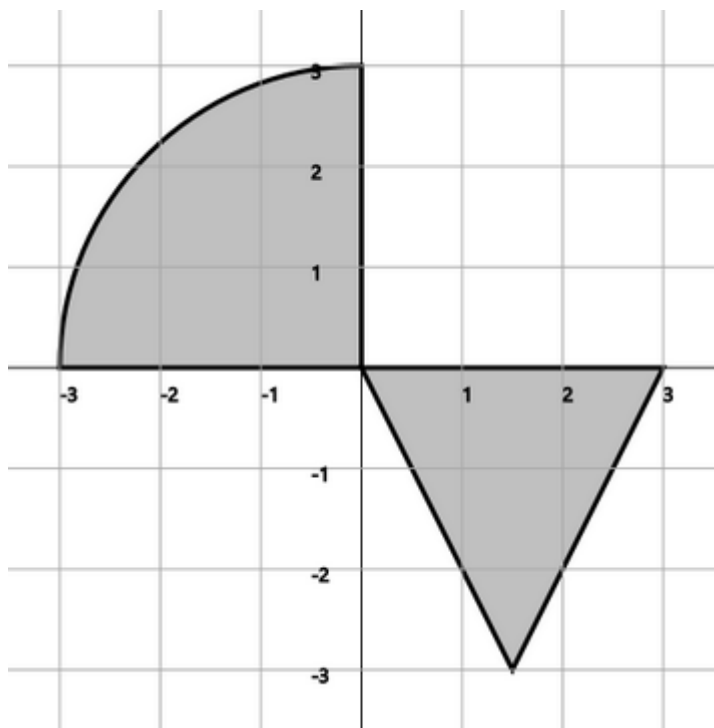
Варіант 2

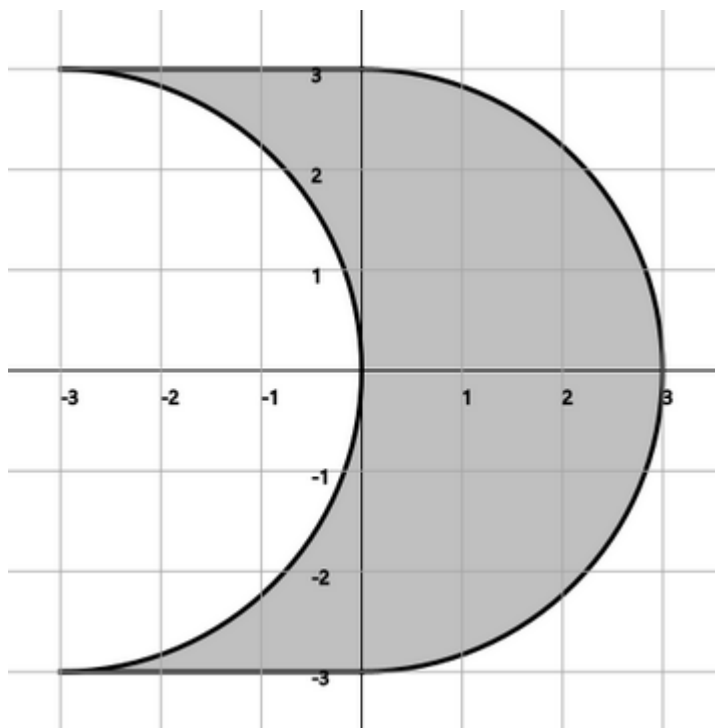
Варіант 3

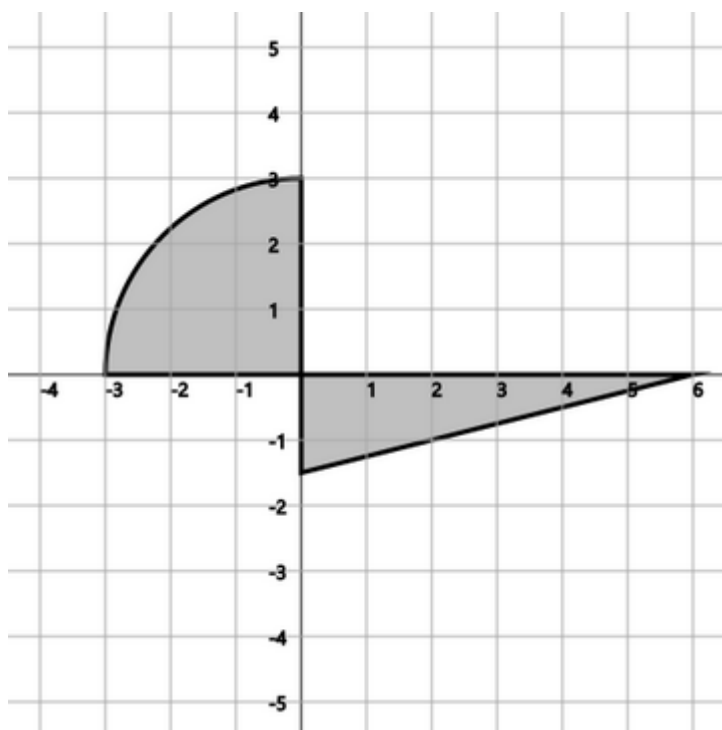
Варіант 4

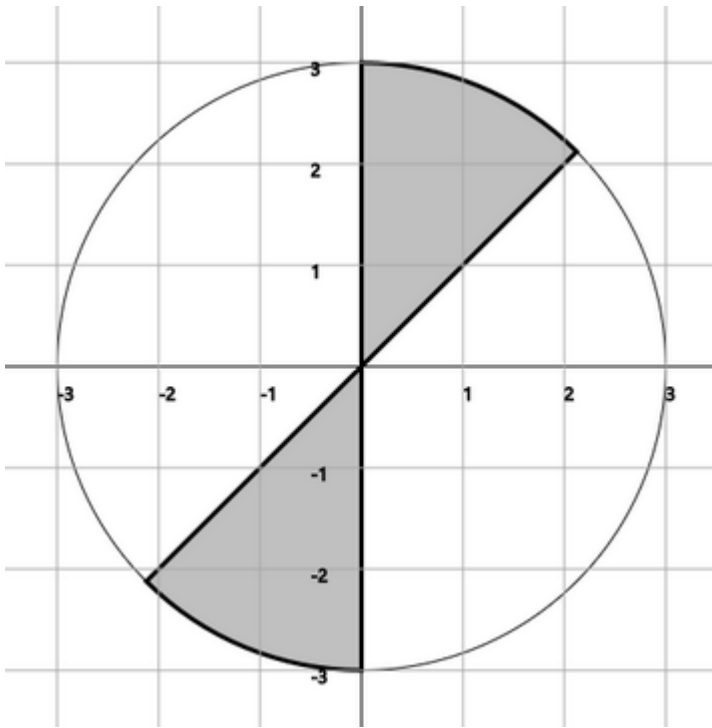
Варіант 5

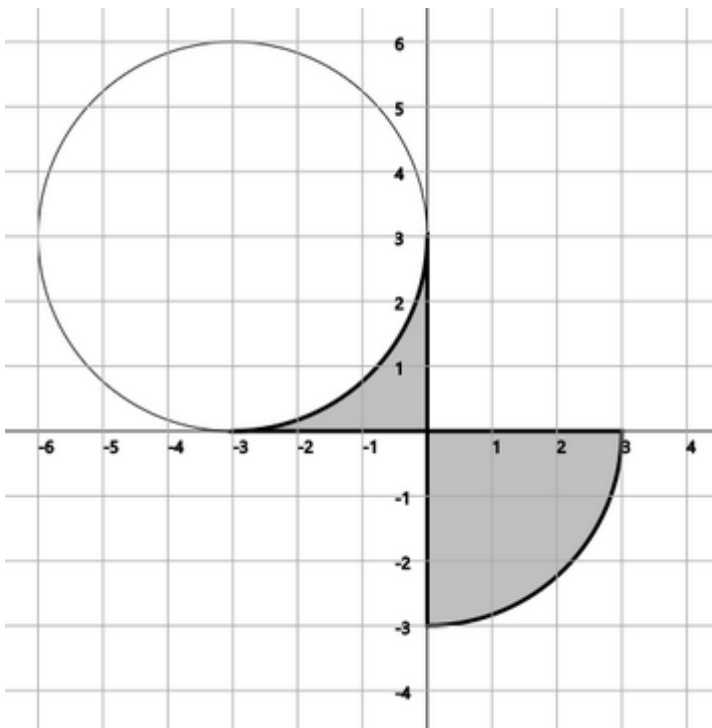
Варіант 6

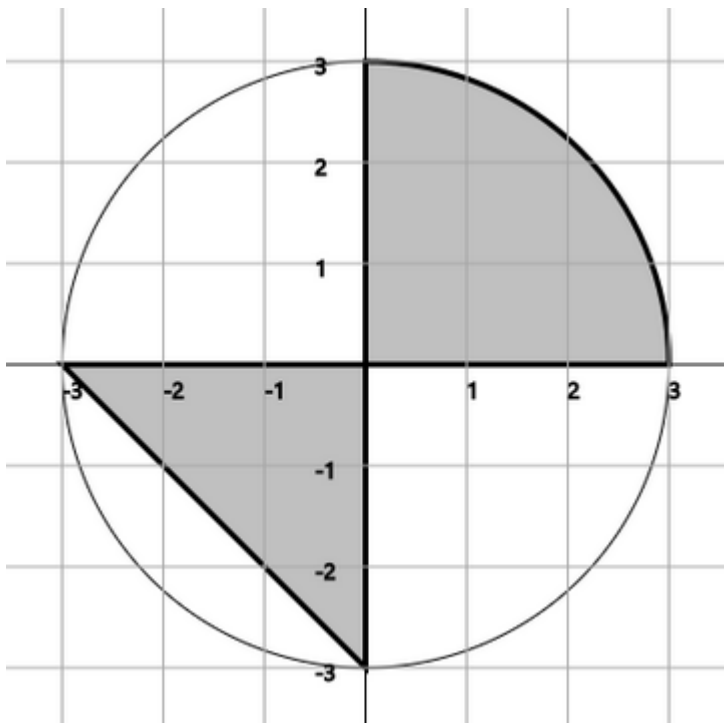
Варіант 7

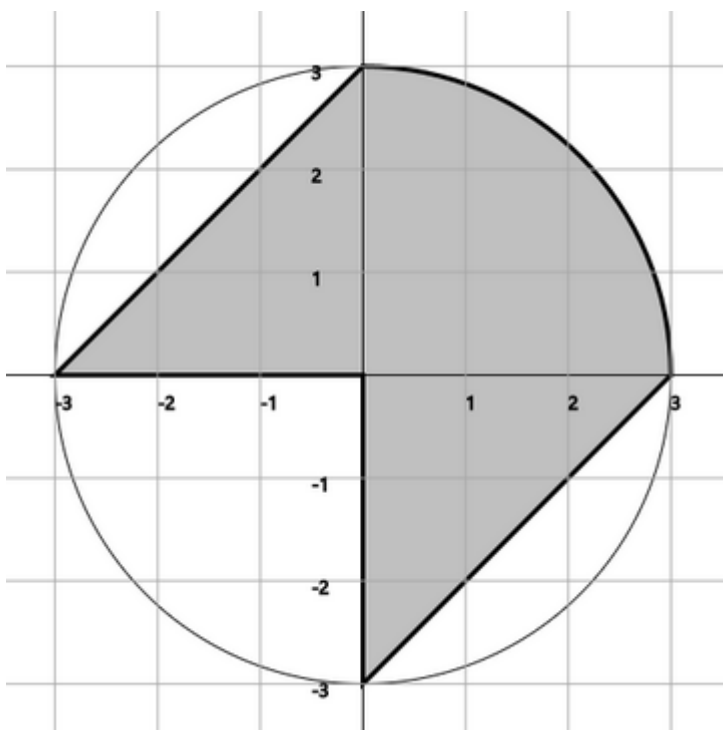
Варіант 8

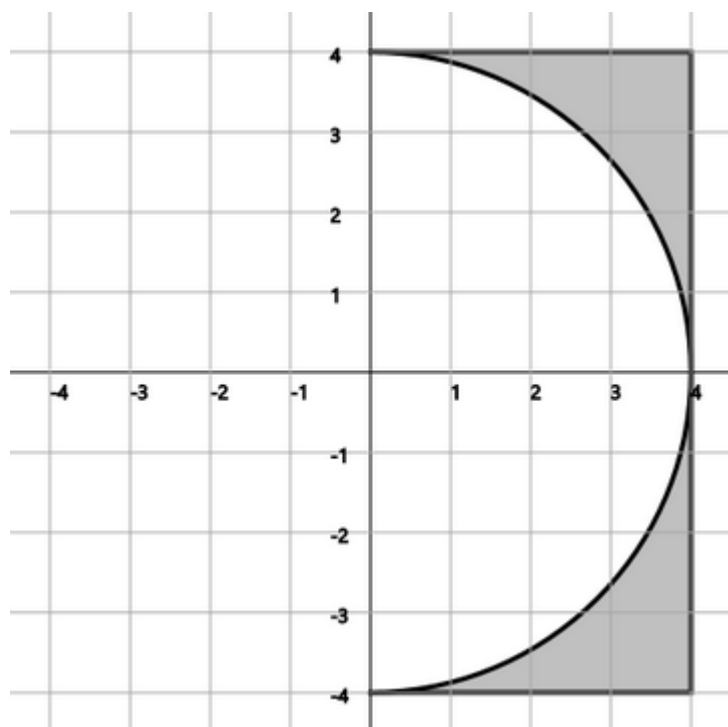
Варіант 9

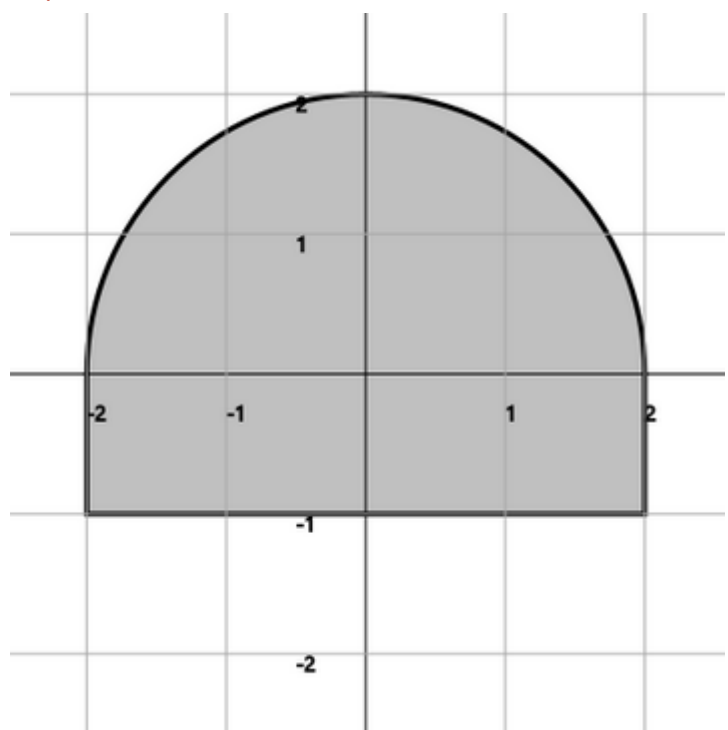
Варіант 10

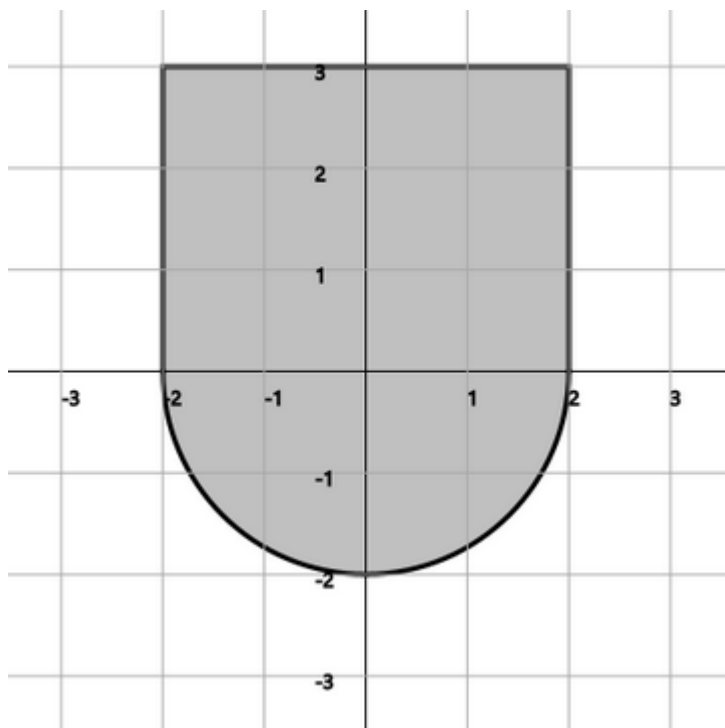
Варіант 11

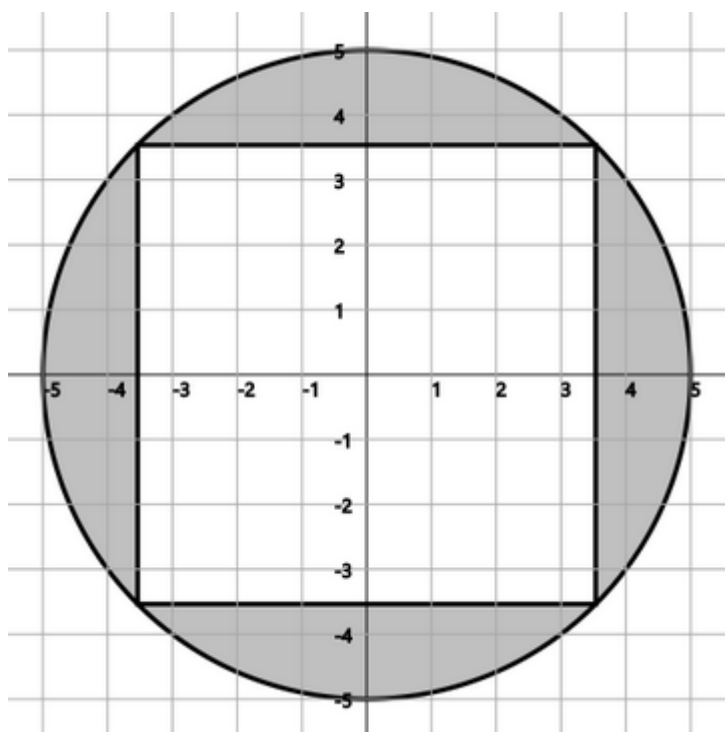
Варіант 12

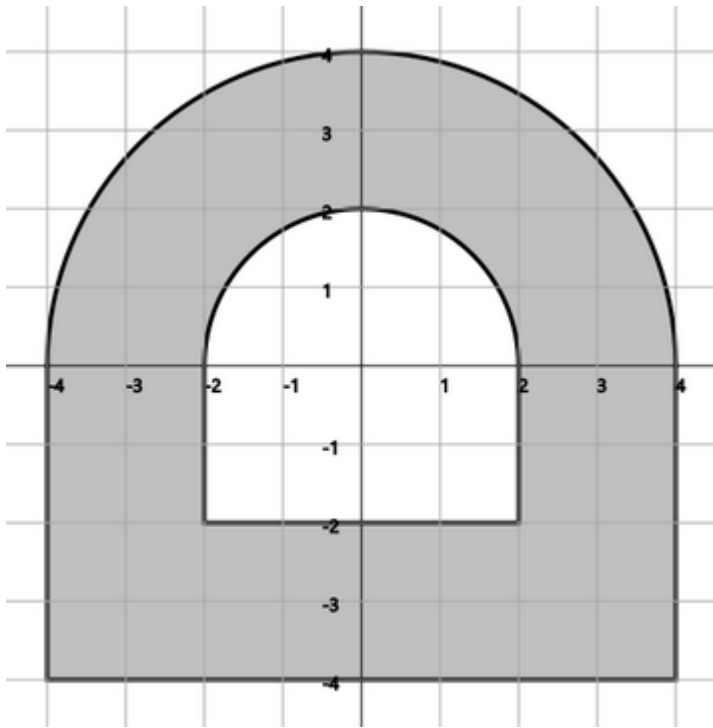
Варіант 13

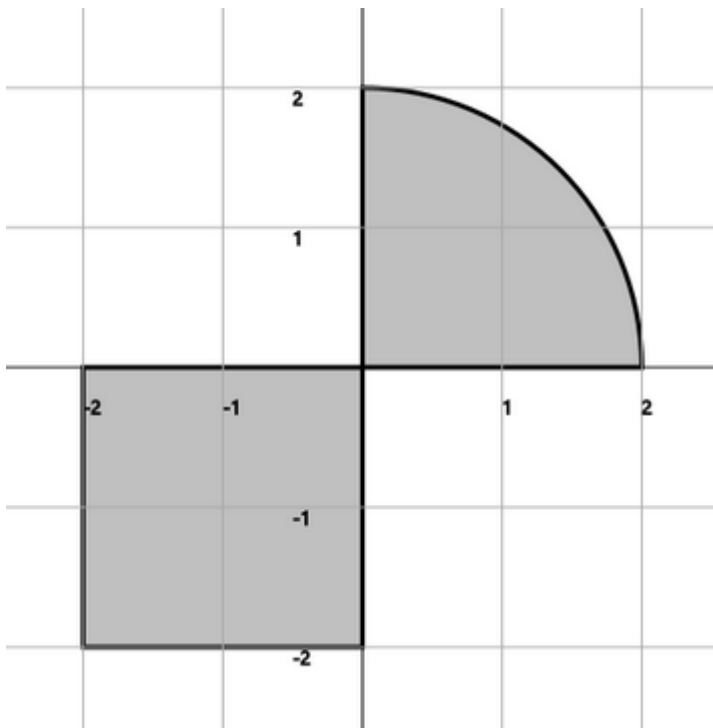
Варіант 14

Вариант 15

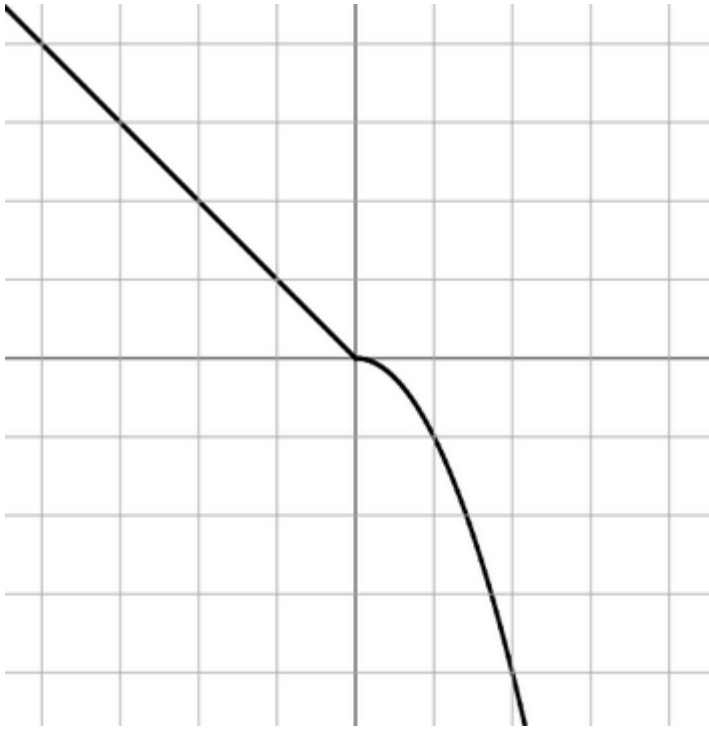
Вариант 16

Завдання 3.3

Скласти програму, що містить опис функції, яка задана графічно. Доповнити програму функцією main, яка викликає створену функцію для значення аргументу x, що треба вводити з клавіатури, та виводить результат обчислень на консоль.

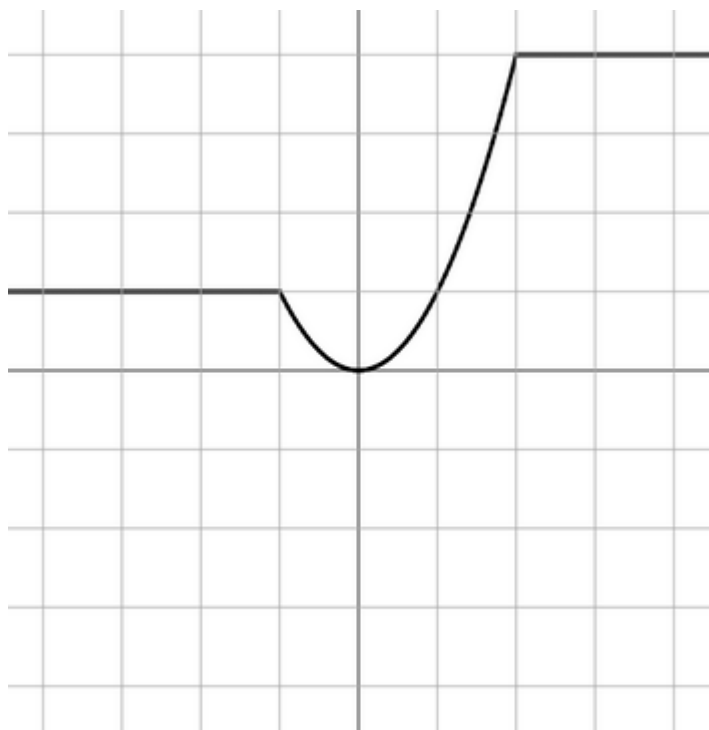
Варіант 1

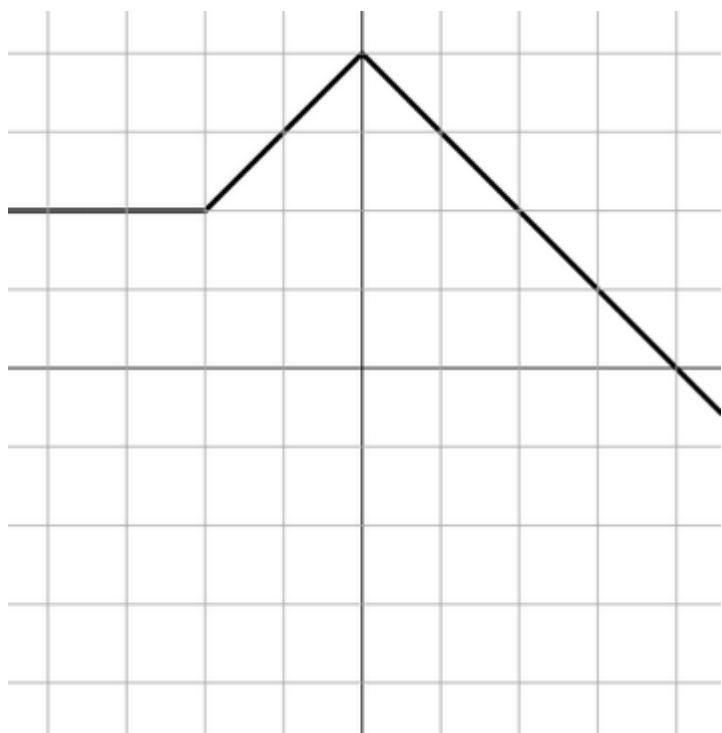
Варіант 2

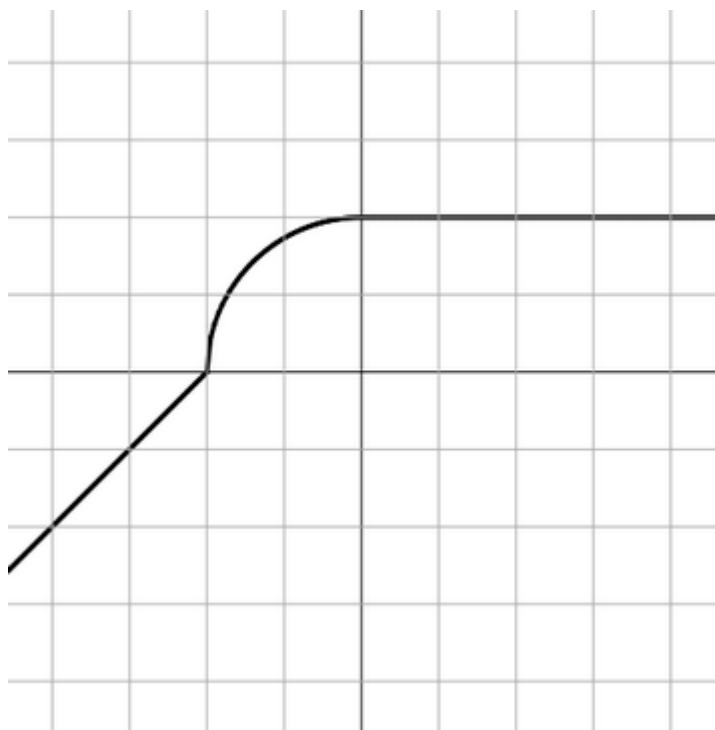
Варіант 3

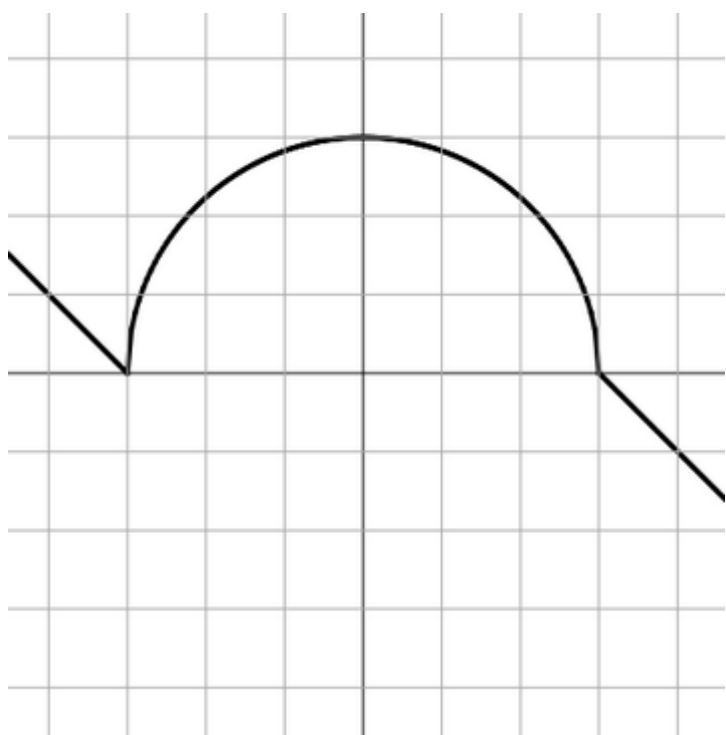
Варіант 4

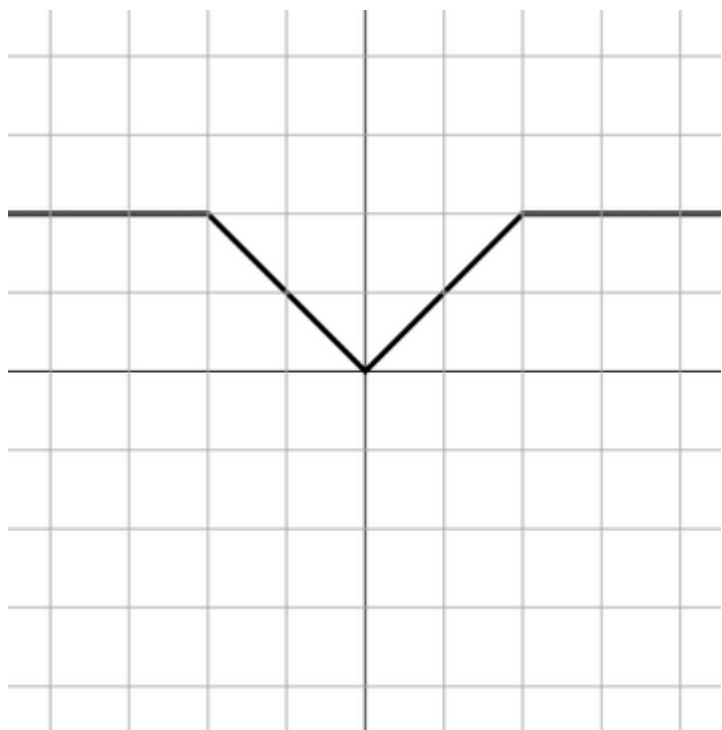
Варіант 5

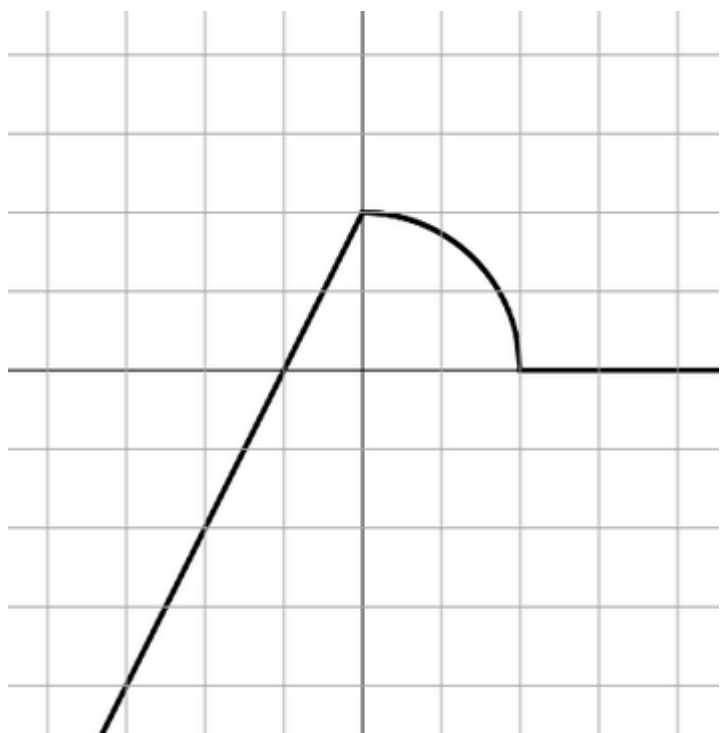
Варіант 6

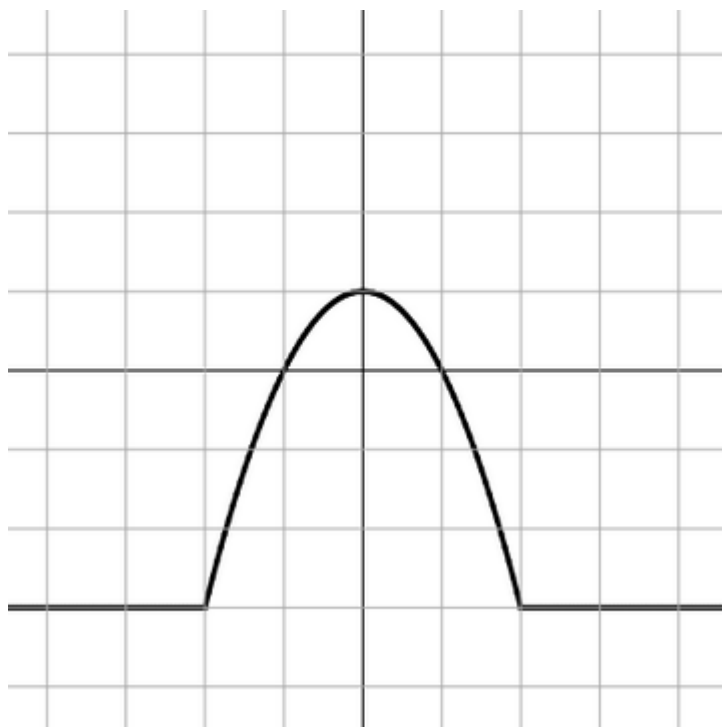
Варіант 7

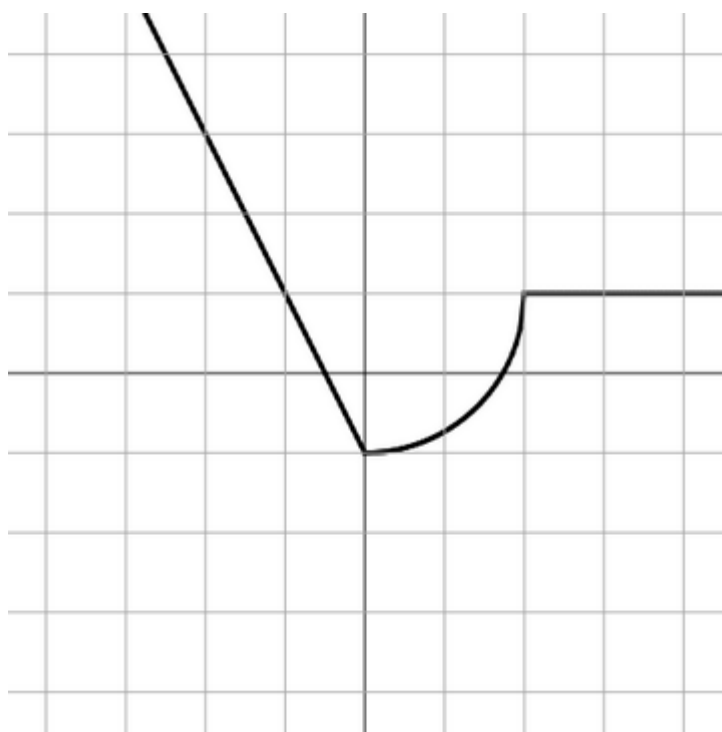
Варіант 8

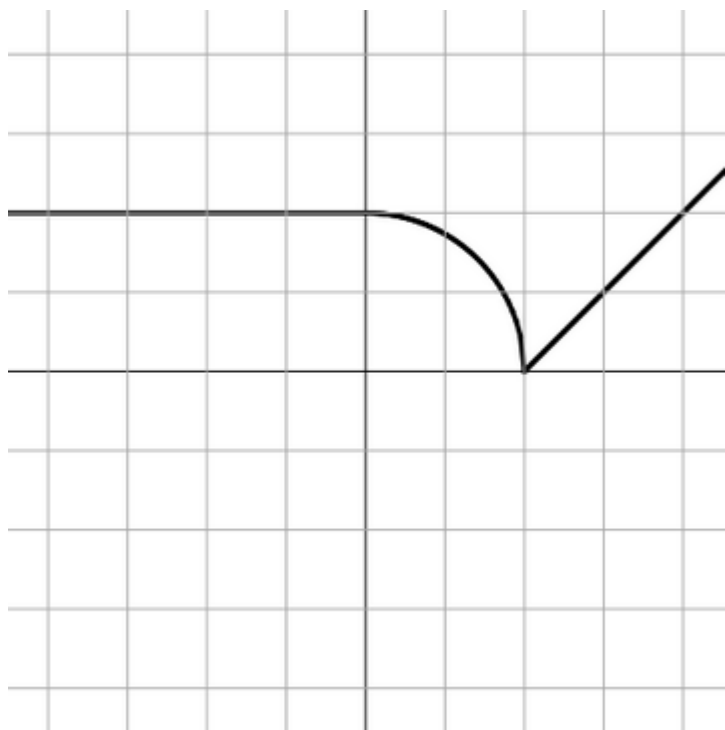
Варіант 9

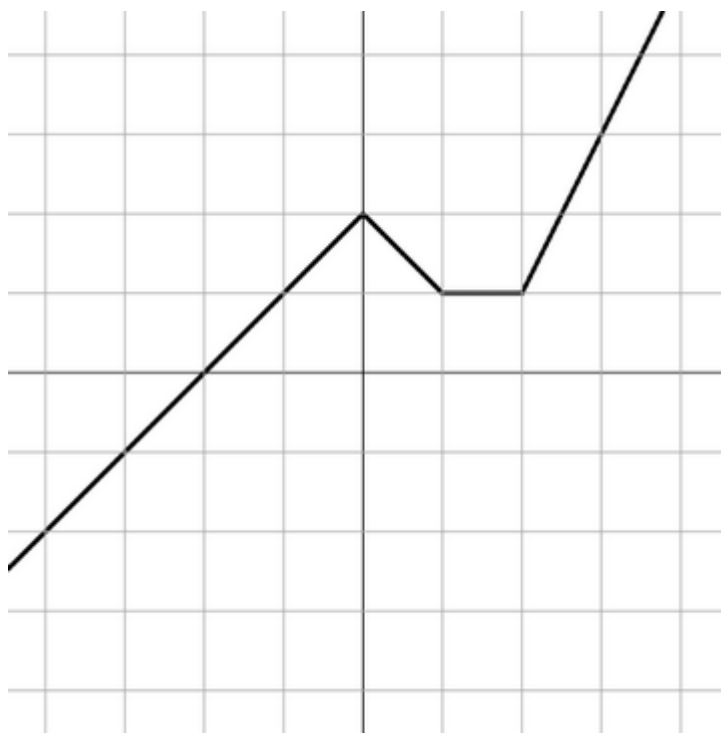
Варіант 10

Варіант 11

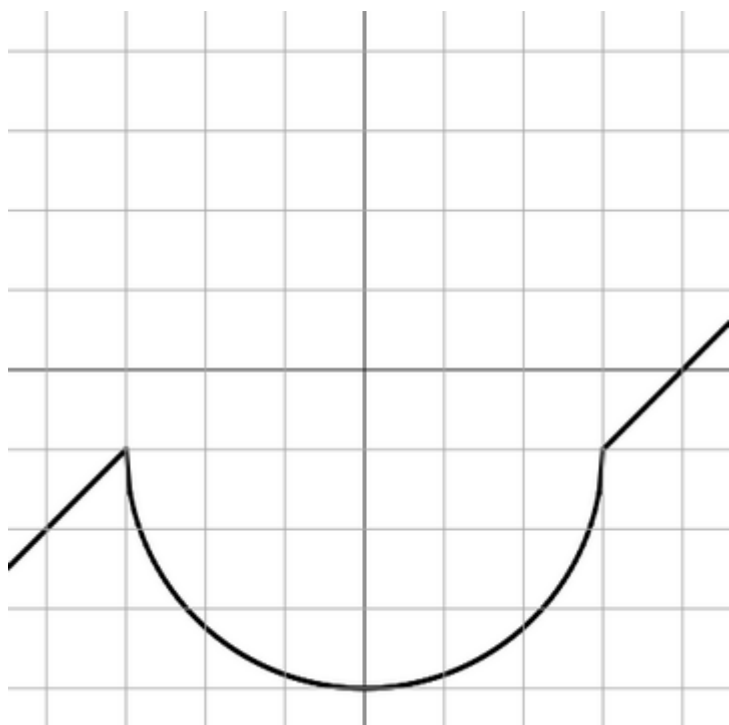
Варіант 12

Варіант 13

Варіант 14

Варіант 15

Варіант 16

